

*Ірина Свійонтек
(Івано-Франківськ, Україна)*

**З ДОСВІДУ ВИДАННЯ СЕМИ АЛЬБОМІВ: «ГУЦУЛЬСЬКІ ВИШИВКИ
КАРПАТ: МИСТЕЦТВО ГЕОМЕТРИЧНОГО ОРНАМЕНТУ ТА
КОЛОРИТУ» І «ПОКУТСЬКІ ВИШИВКИ ПРИКАРПАТТЯ:
МИСТЕЦТВО ГЕОМЕТРИЧНОГО ОРНАМЕНТУ ТА КОЛОРИТУ»**

Ключові слова: автентичні вишивки, традиційний одяг, корінні жителі (типажі), фонди музеїв, серії, етнографічні регіони України, Карпати, Прикарпаття, Гуцульщина, Бойківщина, Покуття, Опілля, географія орнаменту, мистецтво геометричного орнаменту та колориту, етнодизайн, гуцульські вишивки, Покутські вишивки, фольклорно-етнографічні фестивалі.

Key words: authentic embroideries, traditional clothes, indigenous population (character), sources, series, ethnographic regions of Ukraine, Carpathians, Pre-Carpathian region, Hutsulian region, Boykivshchyna, Pokuttya, Opillya, geography of ornament, Art of geometric ornament and coloring, ethnic design, Huzul embroideries, Pokuttya embroideries, folc-ethnic festivals.

КОРОТКИЙ ОГЛЯД РАНІШЕ ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ У ЦІЙ ГАЛУЗІ

1. «Гуцульські вишивки Карпат: мистецтво геометричного орнаменту і колориту». 2005 р. м. Івано-Франківськ, видавництво «Народне мистецтво», альбом 2 (низинкові узори). с. 284.
2. «Гуцульські вишивки Карпат: мистецтво геометричного орнаменту і колориту». 2008 р. м. Івано-Франківськ, видавництво «Нова Зоря», альбом 3 (низинкові узори), с. 288.
3. «Гуцульські вишивки Карпат: мистецтво геометричного орнаменту і колориту». 2011 р. м. Івано-Франківськ, видавництво «Нова Зоря», альбом 1 (низинкові узори), с. 320.
4. «Гуцульські вишивки Карпат: мистецтво геометричного орнаменту і колориту». 2016 р. м. Львів, видавництво «Апріорі», альбом 4 (низинкові узори), с. 264.
5. «Гуцульські вишивки Карпат: мистецтво геометричного орнаменту і колориту. Космацькі вишивки Косівщини». 2014 р. м. Львів, видавництво «Апріорі», альбом 5.1 (хрестикові узори), с. 232.
6. «Гуцульські вишивки Карпат: мистецтво геометричного орнаменту і колориту. Космацькі вишивки Косівщини». 2015 р. м. Львів, видавництво «Апріорі», альбом 5.2 (хрестикові узори), с. 264.
7. «Покутські вишивки Прикарпаття: мистецтво геометричного орнаменту і колориту». 2013 р., м. Львів, видавництво «Апріорі», альбом 1 (хрестикові узори), с. 260.

Мета роботи

Відшукати та відтворити найкращі узори автентичних вишивок кінця ХІХ-початку ХХ ст. етнічних регіонів Івано-Франківщини: Гуцульщини, Бойківщини, що розташовані на території галицьких Карпат; Покуття і Опілля, що розташовані на території Східного Прикарпаття та опублікувати їх для того, щоб весь світ побачив їх красу, щоб модельєри змогли вибрати найкращі узори для етнодизайну тощо.

Виклад основного матеріалу

Почала цілеспрямовано вивчати узори автентичних вишивок етнічних регіонів Івано-Франківщини з 1970 р.

За мудрою порадою Любомира Кречковського, зав. фондами Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття, якого я випадково зустріла під час виставки вишивок в Івано-Франківському краєзнавчому музею, порадив мені

спочатку вивчити узори вишивок із фондів музеїв. Запросив у фонди музею, дозволив мені все перемальовувати і фотографувати, при чому додав, що необхідно кожен узор вишивок паспортизувати, тобто переписати усе, що є на таблицях та інвентарних книгах. Ще порадив, щоб я їздила в села за більш докладною першоджерельною інформацією про місцеві назви: узорів вишивок, полотен, ниток, кольорів ниток, технік вишиття, місць розташування вишивок на сорочках чи перемітках тощо. Також радив усе фотографувати на фоні місцевого докільця. Вище сказане завершив фразою, що *«тоді Ваша праця буде мати музейну вартість»*. І це справдилось, про що свідчать рецензії науковців до моїх альбомів і те, що моїм альбомам присвоєно звання навчальних посібників.

На пару років пізніше Яків Прилипко з Києва, який працював у журналі «Народна творчість та етнографія» і якого я зустріла випадково у Верховині, порадив фотографувати усі узори давні та усе, що довкола них вишито, навіть ті, які мені не дуже подобаються, для того, щоб народознавці та історики змогли вивчати впливи на процеси творення тих чи інших узорів. Він був із студентами і потім фотографували процес одягання молодої до шлюбу.

Усіх цих порад я притримувалась упродовж 47-ми років моєї дослідницької роботи по вивченню стародавніх автентичних вишивок.

Дослідження узорів вишивок упродовж 1970-2017 рр. проходило наступними кроками: вивчення території етнографічних регіонів Івано-Франківщини; накопичення фактичного матеріалу, пошук та вивчення вишивок з фондів музеїв та під час польових поїздок, обробка фотоматеріалу, відмальовування узорів вишивок на міліметровому папері та вишиття їх на полотні з рисунків, систематизація матеріалу до альбому за серіями, макетування альбому за певними схемами тощо.

Моїми першоджерелами узорів автентичних вишивок були музеї-фонди та експозиції: Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття в Коломиї імені Йосафата Кобринського; Івано-Франківський обласний краєзнавчий музей; Івано-Франківський обласний художній музей; Національний музей народного мистецтва у Львові імені Андрея Шептицького; Львівський музей Етнографії та художніх промислів Інституту народознавства Національної академії наук України (ЕХП ІН НАН); Музей українського народного декоративного мистецтва в Києві при Печерській Лаврі; Косівський музей народного мистецтва Гуцульщини; музей при Косівському інституті прикладного та декоративного мистецтва ім. В. Касіяна; районні музеї у Верховині, Надвірній, Долині, Рожнятові, Болехові, Снятині ім. Марка Черемшини, Городенці, Галичі; кімнати-музеї при бібліотеках БК (будинків культури в селах Серафінці та Чернятин Городенківського району), НД (народному домі м. Тлумач); кімнати-музеї при школах с. Красноїлля Верховинського р-ну, сіл Зелена та Бистриця Надвірнянського р-ну; сільські музеї ім. Гната Хоткевича в с. Красноїлля Верховинського р-ну, ім. Олекси Довбуша в с. Космач Косівського р-ну, створений колекціонером Михайлом Дідишиним, ім. Леся Мартовича в с. Торговиця, с. Тишківці Городенківського р-ну, ім. Василя Стефаніка в с. Русів Снятинського р-ну, в с. Крилос Галицького р-ну; кімната-музей при технікумі м. Бурштин Галицького р-ну; кімната-музей в будинку священників біля церкви с. Фітьків Надвірнянського р-ну, створена на основі колекції двох священників; приватні музеї колишніх колекціонерів народних вишивок та одягу: Роми та Михайла Струтинського в Косові, подружжя Паращуків у смт. Отинія Коломийського р-ну; музей одного села Саджава Богородчанського р-ну, створеного директором школи, колекціонером Василем Морозом у старій школі; музей під відкритим небом у с. Крилос Галицького р-ну; музей під відкритим небом «Шевченківський Гай» у Львові.

Колекціонери узорів автентичних вишивок і давніх сорочок:

1. Михайло Клапчук з смт. Делятин Надвірнянського р-ну.
2. Священник Зеновій Кисілевський з парафії сіл Гриніві та Колінці

Тлумацького р-ну (колекція узорів буде видана в 2-у альбомі «ПВП».

3. Вишивальниці Анниця Шкіндюк-Білатчук («Удусева») з присілка Гофа, Параска Тимчук з присілка Рикалівка с. Замагора Верховинського р-ну.

4. Вишивальниця Гафія Чорняк з с. Космач Косівського р-ну.

5. Вишивальниці Євдокія Кіндрачук, Марія Мігашук, Анна Процюк, Василина Дедерчук з смт. Ворохта Яремчанської міської Ради.

6. Анна Михайлюк з с. Климпуші, Марія Яремчук з селища Згари Надвірнянського р-ну, від неї дізналась про місцеві назви різних частин узору (орнаментальної композиції) та сорочки.

7. Вчитель Володимир Гуцуляк з м. Снятин (колекція зберігалася у сина Романа Гуцуляка).

8. Вчителька Ольги Кут з с. Микуличин Яремчанської міської Ради.

9. Колекціонери с. Глушків Городенківського р-ну: Подружжя Гафійчуки, Люба Бойчук, брати Легенюки та їх сестра та ін.

10. Григурок Олександр (родом з с. Ганьківці) з м. Івано-Франківськ.

11. Марія Медик та її син з м. Яремче (мріють створити приватний музей).

12. Василь Вишиванюк та Стойко з м. Коломия тощо.

13. Едуард Радиш та його батько з м. Косів.

Села (Моїми респондентами в селах були старші жінки та вишивальниці).

Свята храмові в селах. Храмові свята проводяться кожного року у нижче перелічених селах: Літнього Миколи (22.05) в с. Бережниця Верховинського р-ну; Вознесіння Господнє (травень) в с. Бабин Косівського р-ну; Зелена Неділя в с. Ільці Верховинського і в с. Яворів Косівського р-ну; Зелений Понеділок в с. Верхній Ясенів Верховинського району, в с. Соколівка Косівського р-ну; Івана (Св. Йоана Хрестителя, 07.07) в м. Косів, с. Пістинь Косівського р-ну (верхня церква), с. Білоберізка Верховинського р-ну; Петра (Свв. Апостолів Петра і Павла, 12.07) в с. Космач Косівського р-ну, в с. Красноілля Верховинського р-ну; Ольги (24.07) в с. Берестечко (Дземброня) Верховинського р-ну; Володимира (28.07) в с. Перехресне Верховинського р-ну; Іллі (02.08) в с. Голови та Кривопілля Верховинського р-ну, с. Прокурава Косівського р-ну (переносне на неділю); Успенія Анни (07.08) в с. Бистрець Верховинського р-ну; Спас яблучний (19.08, Преображення Господнє) в с. Старі Кути Косівського р-ну, смт. Ворохта та селах Микуличин і Яблуниця Яремчанської міської Ради; Успенія Пресвятої Богородиці (28.08) в с. Чернятин Городенківського р-ну (1972 р.), в смт. Верховина, в с. Пістинь Косівського р-ну; Головосіки (08.09) в с. Зелене Верховинського р-ну; Різдво Пресвятої Богородиці (21.09) в с. Криворівня Верховинського р-ну; Воздвиження Чесного Хреста (27.09) в с. Космач Косівського р-ну.

Свята не храмові в селах: Маланки (13.01) та Василя Великого (Старий Новий Рік, 14.01) в с. Пістинь Косівського р-ну; Шуткова (Вербна) Неділя в с. Вербоivecь Косівського р-ну; Воскресіння Христове (Великдень) в с. Космач Косівського р-ну; Маковея (14.08) в с. Микуличин Яремчанської міської Ради; Дмитра (08.11) в с. Татарів Яремчанської міської Ради; та в селах Яблуниця, Черемошна Верховинського р-ну; Великий Рожен, Річка Косівського р-ну; Поляниця Яремчанської міської Ради; Зелена, Бистриця, Климпуші, Згари Надвірнянського р-ну.

Весілля традиційні в селах та їх присілках: присілки Підобіч та Багни смт. Верховина; села Красноілля, Ільці, Криворівня Верховинського р-ну; села Тишківці та Кунисівці Городенківського р-ну.

Приватні поїздки в села та їх присілки: села Зелене, Бистрець, Черемошна, Замагора, Буковець Верховинського р-ну; села Черче, Пуків Рогатинського р-ну; села Козаківка, Міжріччя, Підбережжя Болахівської міської Ради; села Лука, Уніж, Незвисько, Глушків, Вікно Городенківського р-ну; села Петрилів, Золота Липа, Петрів, Сокирчин, Живачів, Гарасимів, Гринівці, Колінці Тлумацького р-ну.

Фестивалі фольклорно-етнографічні: «Міжнародні гуцульські фестивалі» в трьох областях: Карпатах галицьких, закарпатських та буковинських; фестивалі Бойківщини («Бойко-фест») в трьох областях: Івано-Франківській, Львівській (м. Турка), Закарпатській; Покутські фестивалі («Покутські джерела») в містах Снятин, Городенка, Коломия, Тлумач, Тисмениця; Опільські фестивалі («Опільської пісні») в Рогатині; Лемківські фестивалі («Лемківська ватра») в Монастирську Тернопільської області; Всеукраїнські фестивалі («Родослав») в Івано-Франківську; фестивалі «Етномузики» в с. Шешори Косівського р-ну; фестиваль «Лудинє» в м. Косів; фестиваль «Полонинське літо» на полонині Західок с. Верхній Ясенів Верховинського р-ну; фестиваль «Писанка» в м. Коломия та с. Космач Косівського р-ну; фестиваль «Великдень у Космачі» (Косівського р-ну); фестиваль «Гуцульська бриндза» в м. Рахів Закарпатської області; фестиваль «Карпатський вернісаж» в м. Івано-Франківськ тощо.

Під час фестивалів я фотографую учасників фольклорно-етнографічних колективів у традиційному одязі, узорі вишивок на виставках автентичного одягу сучасних колекціонерів тощо.

В багатьох селах є аматорські фольклорно-етнографічні колективи, наприклад: «Народний аматорський ансамбль танцю родини Іллюків та Ванджуриків» *присілок Вінче* смт. Верховина, лауреат премії В. Гнатюка.

Ювілейні свята сіл і міст: свято Незалежності України; День музеїв в с. Крилос Галицького р-ну; День міста Яремче (30.07); свята 650-річчя с. Микуличин Яремчанської міської Ради, 650-річчя с. Космач, 850-річчя міст Тисмениця, Городенка, Снятин тощо.

Свята вишиванки в м. Івано-Франківську та Тернополі.

Виставки вишиванок: Палаці Україна в Києві, в НМЦКТП (Навчально-методичному центрі культури та туризму Прикарпаття) в Івано-Франківську.

Під час польових поїздок з собою маю мапу, фотоапарати, колись кінокамеру, диктофон, блокноти, ручка, кольорові олівці чи маркери, шкалу поділу кольорів ниток DMC для правильного добору відтінків кольорів ниток із кольорами на автентичних вишивках, щоб правильно подати в альбомах відтінки кольорів згідно міжнародної шкали DMC.

Фотоплівки я здаю у фотолабораторії для проявлення, роблення слайдів і фотографій розмірами 15x10 см і 20x30 см та Index-Print(и) розміром 20x30 см. Інформацію з цифрового фотоапарату скидають на флешки, диски та роблять теж Index-Print(и). Паспортизую кожну фотографію та Index-Print(и) згідно до записників. Фотографії зберігаю у фотоальбомах. Фотоальбоми класифікую: за етнічними регіонами: Гуцульщина (Галицька, Буковинська, Закарпатська), Бойківщина (Східна, Західна та Центральна), Покуття, Опілля (Східне, Західне та Північне), Лемківщина, Західне Поділля (Тернопільщина), «Родослав» тощо; по колекціонерах: Паращуки, Гафійчук, Стойко, Григорук, Струтинські; за темами до альбомів виданих чи запланованих до видання тощо. Фотоплівки зберігаю у пластикових контейнерах для попередження їх висихання. Частину плівок порізала і зберігаю по шість та вісім кадрів у спеціальних файлах, які колись продавали. Слайди порізала на кадри і зберігаю в спеціальних рамках, пластикових коробках, а деякі у файлах. Інформацію з цифрових фотоапаратів зберігаю на флешках, дисках та Index-Print(ax). Index-Print(и) зберігаю у папках з файлами.

До цього часу назбиралось коло 50 тисяч фотографій.

Геометричний орнамент є найбільш характерним для Гуцульщини та Покуття і це мій улюблений орнамент, а улюбленою технікою є **низинка**, яка найбільш поширена на Гуцульщині та Покутті.

Процес підготовки узорів вишивок до видання: вибираю найкращі узорі вишивок того чи іншого села чи осередку; перемальовую узорі вишивок на міліметровий папір і паспортизую; відшиваю рисунок узору, який в народі називають

«розводом», на бавовняному полотні нитками DMC; з «розводів» узорів роблю ксерокопії та паспортизую їх; деякі «розводи» узорів вишивок заповнюю кольоровими нитками DMC, якщо немає фотографій для зразка або кольори вишивок дуже вигоріли і теж роблю ксерокопії; зберігаю ксерокопії «розводів» в папках з файлами.

Процес підготовки макету альбомів вишивок до видання. Описую на комп'ютері текст до альбому за звичною схемою, куди входить: **вступна** частина; **основна** – це опис: таблиць, зразка узору вишивки до таблиці, фотографій автентичних вишивок запозичених з різних джерел, що відповідають зразку до таблиці, типажів у сорочках з відповідними узорами до таблиці та **додатки**.

Зберігаю опис на комп'ютері та флешках і дисках, які потім віддаю видавництву для верстки альбому.

Усі альбоми поділила на чотири серії під назвою: «Гуцульські вишивки Карпат»; «Бойківські вишивки Карпат»; «Покутські вишивки Прикарпаття»; «Опільські вишивки Прикарпаття».

Географічну назву регіонів подаю тому, що не усі люди за межами України знають про те, де знаходиться Гуцульщина, Бойківщина, Покуття чи Опілля. З цією метою подаю в альбомі також мапи районів окремих етнічних регіонів області, узори вишивок з яких входять до альбому.

Кожна серія повинна мати стільки альбомів, скільки вдасться відшукати узорів автентичних вишивок з різних джерел. Наприклад, я видала до тепер сім альбомів про «Гуцульські вишивки Карпат» та «Покутські вишивки Прикарпаття», але маю вишиті узори ще до чотирьох альбомів. Після мене мрію, щоб було багато авторів, які зможуть видати наступні альбоми з усіма узорами кінця XIX-початку XX ст., використавши різні джерела.

ЗМІСТ альбомів побудований за наступною схемою:

Обкладинка робиться на фоні зеленому для Карпат, на фоні вишневого для Покуття в зв'язку з типовим колоритом їх одягу та вишивок і гарного типажу в традиційному одязі. Моє ім'я та прізвище зверху перед типажем, а номер альбому внизу і підпис:

«ГУЦУЛЬСЬКІ ВИШИВКИ КАРПАТ:

Мистецтво геометричного орнаменту і колориту»

Чому подаю назву мистецтво колориту? Тому що в минулому вишивальниці підбирали такі кольори ниток до узорів вишивок, які гармоніювали з одягом.

ФОРЗАЦ подаю по-різному: може бути низинковий «розвід» гарного узору, або рапорти мотивів різних узорів, або типажі гуцулів на фоні орнаментальних мотивів тощо. Звичайно, ці питання узгоджую з художниками, які роблять верстку альбомів.

НАСТУПНІ СТОРІНКИ

На **стор. 2.** Подаю назви альбомів в **трьох** мовах: польській, німецькій та англійській.

На **стор. 3.** Серія «Вишивки Карпат». Галицька Гуцульщина: Івано-Франківщина. Назва альбому, як на обкладинці, номер альбому та **навчальний посібник**.

У 2012 р. *«Рекомендовано до друку (альбоми) Вченою радою Інституту реклами як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів» (протокол № 2 від 14.12.2012 р.)*. Рецензентами були:

- **Є.А. Антонович**, професор, завідувач кафедри етнодизайну та дизайну реклами, ректор Інституту Реклами (м. Київ);
- **Р.В. Захарчук-Чугай**, доктор мистецтвознавства, професор, старший науковий працівник Інституту Народознавства Національної Академії Наук України (м. Львів);
- **М. Селівачов**, доктор мистецтвознавства, професор, академік АН Вищої школи України (м. Київ).

Захарчук-Чугай Р.В. та Селівачов М. були рецензентами моїх альбомів, а професор Євген Антонович запрошував мене з доповідями на різні Міжнародні науково-практичні конференції та конгреси з 2001 р. в міста – Київ, Полтава, Косів. Матеріали моїх доповідей надруковані в різних збірниках наукових праць.

Я не автор узорів автентичних вишивок, тому подаю підпис запозичений від Еріха Кольбенгаєра (1912 р.) і пристосований до мене:

«Вишивки кінця ХІХ - першої половини ХХ ст. збрала, сфотографувала, паспортизувала, вивчила, систематизувала, перемалювала, відшила, описала та проілюструвала таблицями, відтворених зразків узорів вишивок сорочок, (авторськими) фотографіями автентичних вишивок і типажами гуцулів (покутян, бойків, опілян) у традиційному одязі».

Лікар Ірина Свйонтек протягом 1970-2017 рр.

На **5 стор.** подаю ще й присвяту від себе та людей, які зберегли ці узори: *«Пам'яті безіменних авторів орнаментів гуцульських (покутських) вишивок минулих століть ПРИСВЯЧУЄМО та вносимо їх безсмертні творіння в скарбницю українського полотняного літопису».*

У **вступній частині**, крім рецензій науковців, опису осередків вишивок тощо, подаю фотографії типажів у традиційному одязі та вишивках цього регіону чи району.

Основна частина альбому складається з одного або кількох районів, яких об'єднують подібні орнаменти. Подаю мапу району чи села, опис локальних особливостей вишивок району чи села, фотографії респондентів тощо. Описую сучасний стан вишивок села.

Далі подаю таблиці і фотографії зразків узорів вишивок до таблиць, фотографії автентичних вишивок, типажів переважно корінних жителів Карпат або Прикарпаття в церкві чи біля церкви під час Храмових свят, весіль; учасників аматорських фольклорно-етнографічних колективів тощо.

У **додатках** подаю резюме, бібліографію, зміст, поради для студентів вищих навчальних закладів, які вивчають народні вишивки України по етнічних регіонах, подяку людям, які допомогли мені при підготовці альбому до видання, тощо, а також автобіографію та зміст.

Висновки. У цій доповіді поділилась досвідом дослідження автентичних вишивок і про те, як я поступово підходила до публікацій моїх альбомів.

Подарувала Коломийському національному музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Йосафата Кобринського: сім опублікованих мистецьких альбомів про вишивки Гуцульщини та Покуття, узори вишивок відтворені мною до цих альбомів, великі фотографії типажів гуцулів, бойків, покутян, опілян, лемків на 42-х великих картонних таблицях.

Усі мої здобутки теж будуть подаровані КНМНМГП: альбоми з фотографіями, фотоплівки, папки з Index-Print(ами), флешки, диски, наступні альбоми, які мені вдасться опублікувати, або макети цих альбомів разом з відтвореними узорами вишивок на полотні до них, журнали «Народне мистецтво» і «Народна творчість та етнографія» та інші книжки і журнали, де надруковані мої статті та авторські фотографії тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кольбенгаєр Е. *Взори вишивок домашнього промислу на Буковині / Ерік Кольбенгаєр. – 1902-1912.. – 74 таблиці узорів вишивок по Повітах.*
2. Курилич М. *Гуцульський орнамент. Елементи і мотиви гуцульського орнаменту / Михайло Курилич. – К. : ЛК Мейкер, УВЦ. – 2001.*
3. Маслова С.Г. *Орнамент русской народной вышивки. / С.Г. Маслова. – М. : «Наука», 1978.*
4. Павлуцький Г. *Історія українського орнаменту. / Григорій Павлуцький. // Образотворче мистецтво. – 1992. – № 4-6.*
5. Селівачов М. *Лексикон української орнаментики. / Михайло Селівачов. – К. : Редакція Вісника АНТ, 2005. – С. 400.*

Ярослава Лаврентович
(Косів, Україна)

МИСТЕЦТВО КОЛОРИТУ ГУЦУЛЬСЬКИХ ВИШИВОК

Стаття характеризує локальні відмінності вишивки на сорочках із трьох осередків Гуцульщини – Космацького, Косівського та Верховинського. Дослідження є свідченням багатства гуцульського вишивального мистецтва, яке проявляється в художньо-стилістичних особливостях, а саме в кольоровій гамі.

Ключові слова: вишивка, колорит, орнамент, техніка.

Українська вишивка – це орнаментальна та колористична скарбниця, що розкриває невичерпне багатство творчої майстерності народу, вершин його мистецького хисту. Впродовж багатьох років наш народ нагромадив величезний творчий потенціал і вміння за допомогою простих засобів створювати високопрофесійні твори мистецтва. Особливу відмінну художню образність мають вишивки гуцульських сорочок, хоча неможливо віднайти який характерний зразок, що мігби дати загальне уявлення про характер вишивок цього етнографічного регіону. Кожне село гуцульського краю має свої ознаки, як у формотворенні одягу, так і в засобах декорування.

Цікаву особливість можна простежити, спостерігаючи гуцульські вишивки по умовній лінії з села Космач через Шешори, Вербовець, Яворів, Буковець до найвіддаленіших сіл Верховинського району Голови, Гринява та Пробійна. Якщо взяти зразки вишивок цих сіл і розмістити в певному порядку, то побачимо цікаву колористичну градацію від жовтогарячих космацьких зорів через спокійніші коричнево-червоні шешорські та синьо-зелені яворівські до холодно-синіх пробійнівських зразків. На мою думку, це зумовлено географічно-кліматичними умовами нашої місцевості.

В роботах-творах народні майстри відображали світ, що їх оточував, зокрема природу. Якщо проаналізувати клімат у селі Космач, то можна відзначити, що гори не надто високі, переважають листяні ліси, котрі особливо в осінню пору набувають жовтогарячих відтінків, що присутні в космацьких вишивках. Якщо заглиблюватись у віддалені райони Верховини, клімат стає суворішим, гори вищими, листяні дерева змінюються на хвойні, які на відстані набувають холодніших відтінків, що і відображається у вишивках. Застосування основних технік вишивання «хрестика» і «низинки» пов'язане із віддаленістю від торговельних шляхів та цивілізації. В тих селах, де краще розвивалися економічно-торговельні відносини, простежується поява більш новіших технік художнього вишивання таких, як «хрестик», а в місцевостях Верховинського району помітне збереження автентичної «низинки».

В деяких селах, звичайно, присутня асиміляція гуцульських вишивок, але подібне явище відбувалося не лише між сусідніми селами, але й цілими етнографічними осередками. Яскравим прикладом є село Бабин, де поряд з традиційними орнаментами набула широкого розповсюдження вишивка пацьорками. Але таке запозичення є ще й звичайнісіньким проявом моди, коли наприклад, привноситься щось нове, а радше, бажання наслідувати. На жаль, сьогодні такі явища дуже активні. Це можна спостерігати на весіллях, храмових святах, коли жінки приходять одягнуті в сорочках з однаковим орнаментом.

Як своєрідне художнє локальне явище гуцульського мистецтва, виділяється вишивка села Космач з його присілками. Серед розмаїття вишиваних речей виділяються вишивки жіночих та чоловічих сорочок. Кольорова гама містить по чотири